

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีกฎหมายหลายฉบับที่ใช้บังคับ และมีกฎหมายที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับ และกำหนดคุณสมบัติบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๕๐ ซึ่งมีสาระสำคัญ เช่น ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต หรือ ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง และมีบทบัญญัติที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือกรณีต้องไม่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ

ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ก็จะถือว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลต้องห้ามตามพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยสาเหตุที่กฎหมายจำเป็นต้องบัญญัติเรื่องนี้ เป็นไปตามหลักสากลเรื่องเสรีภาพสื่อ ไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเกี่ยวข้องทางการเมือง เข้าไปแทรกแซง ครอบงำสื่อมวลชนได้ เนื่องจากจะสร้างความได้เปรียบเสียเปรียบในทางการเมือง

เดิมมีปัญหาในเรื่องการตีความว่า ความเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน มีความหมายแค่ไหนอย่างไร โดยผู้สมัครอ้างว่าบริษัทที่ตนเองถือหุ้นนั้น ไม่ได้ประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อมวลชน เพียงแต่ตอนยื่นจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทกับกระทรวงพาณิชย์ จะมีแบบฟอร์มมาให้กรอกเกี่ยวกับรูปแบบกิจการที่จะทำธุรกิจ ซึ่งมีหลายรูปแบบ รวมทั้งกิจการสื่อมวลชน และโดยส่วนมากแล้วผู้ที่จดทะเบียนบริษัทจะแจ้งรูปแบบการประกอบกิจการให้ครอบคลุมทุกอย่างเอาไว้ก่อน เพื่อที่ว่าในอนาคตจะได้ไม่ต้องขออนุญาตเพิ่มเติมอีก ซึ่งในความเป็นจริงไม่ได้มีการประกอบกิจการตามที่ได้จดทะเบียนไว้ทุกอย่าง ทำให้มีการเรียกร้องให้ศาลหรือองค์กรอิสระที่รับผิดชอบวางบรรทัดฐานให้ชัดเจนว่า การถือครองหุ้นกิจการสื่อมวลชน ต้องเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการสื่อมวลชนจริงๆเท่านั้น เพราะหากพิจารณาเฉพาะรูปแบบกิจการตามเอกสารของกระทรวงพาณิชย์ น่าจะไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม

อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวได้หมดไป เนื่องจากในปัจจุบันมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามคำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๑๙/๒๕๖๓ และคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๖๓ ได้วินิจฉัยไปในทำนองเดียวกันว่า การถือครองหุ้นของผู้สมัครรับเลือกตั้งในกิจการสื่อมวลชน ต้องพิจารณาจากการเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนจริงๆเท่านั้น กรณีที่พิจารณาแต่เพียงว่าบริษัทได้มีการจดทะเบียนและมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเกี่ยวข้องกับกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ต้องพิจารณาจากหลักฐานอื่นๆประกอบเพื่อพิสูจน์ให้ได้ว่าบริษัทได้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนจริงๆ เช่น พิจารณาจากงบการเงินของบริษัทว่ามีรายได้จากการให้บริการโฆษณาอันถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจสื่อมวลชนและยังคงประกอบกิจการอยู่ โดยไม่มีการจดทะเบียนยกเลิกบริษัทหรือเสร็จการชำระบัญชีแต่อย่างใด ในกรณีผู้สมัครหากรู้อยู่แล้วว่าไม่มีสิทธิสมัคร หรือมีลักษณะต้องห้ามในการสมัคร แต่ยังฝืนสมัคร ถือว่าบุคคลนั้นมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายอาจได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้อีกด้วยตามมาตรา ๑๒๐ ที่บัญญัติว่า ผู้ใดลงสมัครรับเลือกตั้งโดยรู้อยู่แล้วว่าตนเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี